

Β'. ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΙΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Αί ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐκτελεσθεῖσαι ἐφέτος ἀναστηλωτικαὶ ἐργασίαι ὑπῆρξαν κατ' ἀνάγκην ὀλίγαι, ἅφ' ἑνὸς λόγῳ τῶν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Προεδρίας ἐπιβληθέντων προσθέτων περιορισμῶν καὶ ἅφ' ἑτέρου λόγῳ ἀσθενείας τοῦ Γ. Γραμματέως τῆς Ἑταιρείας, τυγχάνοντος καὶ ἐπιτίμου Διευθυντοῦ τῶν Ἀναστηλώσεων ἀρχαίων καὶ ἱστορικῶν μνημείων.

Ἐξετελέσθησαν λοιπὸν ἐφέτος, δαπάναις τῆς Ἑταιρείας, μόνον αἱ κάτωθι ἐργασίαι στερεώσεις καὶ συντηρήσεως.

ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ. Εἰς Περιστεριὰν Μεσσηνίας, ἐστερεώθη ἡ θύρα εἰσόδου τῶν θολωτῶν τάφων 1 καὶ 2, ἐπὶ τῇ βᾶσει μελέτης τῆς Ὑπηρεσίας Ἀναστηλώσεων, ἐποπτεία τοῦ ἀνασκάψαντος τοὺς τάφους καθηγητοῦ κ. Σπ. Μαρινάτου διὰ τοῦ ἐμπείρου ἀρχιτεχνίτου ἀναστηλώσεων τῆς Ἑταιρείας κ. Χαριλάου Σφακιανάκη. Καὶ εἰς μὲν τὸν τάφον 1 ἐστερεώθη ἡ θύρα τοῦ τάφου διὰ τῆς κατασκευῆς ἰσχυροῦ, συνθέτου σιδηροῦ πλαισίου (πίν. 249) συγκρατήσαντος ἀπὸ ἐνδεχομένης πτώσεως τὰ τοιχώματα αὐτῆς, εἰς δὲ τὴν μικροτέραν θύραν εἰσόδου τοῦ τάφου 2 ἐτέθη ὅμοιον ἀπλούστερον σιδηροῦν πλαίσιον.

Πολὺν δυσκολωτέρα ὑπῆρξεν ἡ ὑποστύλωσις τῆς θόλου τοῦ τάφου 1, τῆς ὁποίας οἱ παχύτατοι τοῖχοι, διατηρούμενοι μέχρις ὕψους ἄνω τῶν 4 μ., ἦσαν ἀπελπιστικῶς σεσαθρωμένοι. Ἡ ὑποστύλωσις του ἐγένετο διὰ ποικίλων στηριγμάτων ἐκ δοκῶν καὶ σανίδων καταλλήλως συναρμολογηθεῖσων πρὸς διαφόρους διευθύνσεις (Ἔργον 1965, σ. 85, εἰκ. 101). Οὕτω κατέστη δυνατὴ — μετὰ πολλοῦ πάντως φόβου — ἡ ἀνασκαφὴ ὁλοκλήρου τῆς θόλου.

Παρὰ τὰ τεθέντα ἐντούτοις ὑποστυλώματα θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ διατηρηθῇ ὁρθὰ ἡ θόλος, ἰδίᾳ κατὰ τὸν χειμῶνα. Ἐκρίθη διὰ τοῦτο καλὸν νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ ἐξῆς ἀπλὴ μέθοδος στηρίξεως αὐτῆς: Τῇ βοηθείᾳ τοῦ μεγάλου πλῆθους τῶν λίθων, οἵτινες εἶχον κατακρημνισθῇ ἐντὸς τῆς θόλου, κατεσκευάζετο, σὺν τῇ προόδῳ τῆς ἀνασκαφῆς, τοῖχος ἐκ ξηρολιθίας κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν περιφέρειαν τοῦ τάφου, ἵνα ἐπὶ τούτου στηριχθῶσι τὰ σεσαθρωμένα τοιχώματα τῆς θόλου.

Κατὰ ταῦτα ἡ ὑπὸ τῆς Ὑπηρεσίας Ἀναστηλώσεως τεθεῖσα προϋπόθεσις, ὅτι ἔπρεπε πρῶτον νὰ ἀνασκαφῇ πλήρως ὁ τάφος καὶ ὕστερον νὰ ἐπιληφθῇ ἡ Ἀναστήλωσις τῆς στερεώσεως αὐτοῦ, ἐξεπληρώθη, τὴν δὲ περαιτέρω εὐθύνην θὰ φέρῃ πλέον τὸ Ὑπουργεῖον, ἀφ' οὗ ἡ Ἑταιρεία ἔπραξεν ἤδη πᾶν τὸ δυνατόν.

Ἡ θόλος διατηρεῖται καλῶς εἰς τοὺς κατωτάτους 7 ἢ 8 δόμους, μόνον δὲ εἰς τὰς ἐσωτερικὰς παραστάδας ἡ καταστροφὴ διήκει ἕως κάτω. Ἐκεῖθεν λοιπὸν θὰ πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἡ ἀναστήλωσις, ἀνακτιζομένων δὲ τῶν παραστάδων πρέπει νὰ μετατοπισθῇ τὸ ἐσωτερικὸν ὑπέρθυρον ἐκ νέου εἰς τὴν ἀρχικὴν του θέσιν, ἀπὸ τῆς ὁποίας μετετοπίσθη ὑπὸ τῆς Ὑπ. Ἀναστηλώσεως διὰ λόγους ἀσφαλείας. Ἀκολουθῶς πρέπει νὰ προχωρήσῃ ἡ ἀναστήλωσις εἰς τὴν στερέωσιν καὶ τῶν τοίχων τῆς θόλου ἀπὸ τοῦ 8ου δόμου καὶ ἄνω, μέχρις ὕψους 4 μ. περίπου. Πῶς θὰ γίνῃ τοῦτο εἶναι ὑπόθεσις τῆς Ὑπηρεσίας Ἀναστηλώσεως, ἣτις θὰ πρέπει νὰ ἐπιληφθῇ τοῦ ἔργου τὸ ταχύτερον ἵνα καταλήξωμεν εἰς ἀποτέλεσμα καὶ περισώσωμεν τὸ πολύτιμον προϊστορικὸν μνημεῖον.

Εἰς τὸν θολωτὸν τάφον 2, ὀλίγον μόνον ὑπολειπόμενον εἰς μέγεθος, ἡ θόλος διατηρεῖται καλῶς. Διὰ δύο προσθέτων ἐσωτερικῶν ἀντηρίδων ἡσφαλίσθησαν τὰ πλέον κινδυνεύοντα μέρη αὐτῆς καὶ ἵνα προληφθῇ νέα πτώσις χωμάτων ἐντὸς τοῦ δρόμου, ἐξεκινώθη οὗτος ἐκ νέου καὶ συνεπληρώθη ἡ ἐκατέρωθεν τείχισις αὐτοῦ διὰ τοίχου κτισθέντος 0.10 μ. ἐνδότερον τῶν σωζομένων ἀρχαίων τειχισεων.

ΣΙΚΥΩΝ. Εἰς τὴν κάτω Σικυῶνα (Κιάτον) ἐγένοντο ἐργασίαι ἀσφαλίσεως τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τῶν Σ.Π.Α.Π., διερχομένης πλησίον τῆς ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας ἀνασκαφείσης παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς. Κατεσκευάσθη 4 μ. πάχους τοίχος διὰ ξηρολιθιδίᾳ, ἐποπτεία τοῦ ἐφόρου Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Δ. Πάλλα, διὰ τοῦ ἀρχιτεχνίτου τῆς Ἑταιρείας κ. Χαρ. Σφακιανᾶκη.

ΑΡΤΑ. Εἰς Ἀρταν α) ἐτοποθετήθησαν σιδηρεῖ, βυζαντινοῦ σχεδίου, κυκλικὰ δώματα εἰς τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα τῆς Τραπεζῆς τῆς Παρηγορητίσεως, μελλούσης νὰ χρησιμεύσῃ ὡς Μουσεῖον. Τὰ σχέδια συνταχθέντα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀ. Ὁρλάνδου ἐνεκρίθησαν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Προεδρίας. Ἡ ἐκτέλεσις τῶν κυκλιδωμάτων ἐγένετο δι' ἐγχωρίων σιδηροεργῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ οἰκείου ἐπιμελητοῦ ἀρχαιοτήτων καὶ τοῦ ἀρχιτεχνίτου τῆς Ἑταιρείας κ. Χ. Σφακιανᾶκη. β) Διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀρχιτεχνίτου ἐξετελέσθη ἐπιτυχῶς καὶ ὁ νέος περίβολος τοῦ ἀρχαιολογικοῦ χώρου τῆς Παρηγορητίσεως (πίν. 250α), ἐπὶ τῇ βάσει σχεδίου τοῦ καθηγητοῦ

κ. ᾽Α. Ὁρλάνδου ἐγκριθέντος ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου. Πλὴν δὲ τοῦ περιβόλου, ὅστις ἐφωδιάσθη διὰ νέου ἀπλοῦ κιγκλιδώματος (ἀπομακρυνθέντος τοῦ παλαιοῦ ἀκαλαισθήτου), ἐξετελέσθη ἐπίσης καὶ νέα λιθίνη κλίμαξ ἀνόδου (πίν. 250β) ὥς καὶ ἐσωτερικὸς πλακόστρωτος δρόμος πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ ναοῦ. Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἐργασίαι ἐγένοντο κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ Γ. Γραμματέως τῆς Ἑταιρείας καὶ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τῶν οἰκείων ἐφόρων καὶ ἐπιμελητῶν ἀρχαιοτήτων.

Εἰς Γλυκὺ Παραμυθιάς ἐξετελέσθη διὰ τοῦ ἐφόρου κ. Σ. Δάκαρη ἡ περίφραξις τοῦ αὐτόθι ἀνασκαφέντος βυζαντινοῦ ναοῦ.

Εἰς Νικόπολιν ἐξετελέσθη ἐπίσης ἡ περίφραξις τοῦ χώρου τῆς βασιλικῆς τοῦ Ἀλκίσωνος κατὰ τὰς ὁδηγίας τῆς ἐφόρου Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Κ^{ας} ᾽Α. Χατζηνικολάου, διὰ τοῦ ἀρχιτεχνίτου τῆς Ἑταιρείας.

Εἰς Μπαλτανέτο Ναούσης ἐγένετο, διὰ τοῦ ἐφόρου κ. Φ. Πέτσα, ἡ συντήρησις καὶ διαρρύθμισις τοῦ ἀνασκαφέντος ἀρχαιολογικοῦ χώρου.

Διὰ τὰς ἀνωτέρω ἐργασίας στερεώσεως καὶ ἀναστηλώσεως ἐδαπανήθησαν ἐν συνόλῳ δρχ. 265.000.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΕΩΣ ΚΙΝΗΤΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Ὁ ἐπὶ συμβάσει προσληφθεὶς ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐμπειρότατος συντηρητὴς κινήτων ἀρχαίων Ζαχαρίας Κανάκης εἰργάσθη εἰς τὰς ἐξῆς ἀρχαιολογικὰς περιφερείας καὶ ἀνασκαφὰς κατὰ τὰς ὁδηγίας τῶν οἰκείων ἐφόρων καὶ ἀνασκαφῶν.

Εἰς Κέρκυραν διὰ τὴν ἀποκατάστασιν μεγάλου ἀρχαικοῦ πύθου καὶ ἄλλων μικροτέρων ἀγγείων διαφόρων ἀνασκαφῶν.

Εἰς Ἐρετρίαν διὰ τὴν συγκόλλησιν τῶν ἐκ μεγάλου ἀποθέτου προερχομένων ἐλληνιστικῶν χρόνων ἀγγείων.

Εἰς Θήβας διὰ τὴν συγκόλλησιν ἀγγείων προερχομένων ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ μακαρίτου Ἰ. Θρεψιάδου καὶ τὸν καθαρισμὸν τῶν νεοευρεθεισῶν τοιχογραφιῶν τοῦ Καδμείου.

Εἰς Χώραν Τριφυλίας διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πηλίνων ἀγγείων τῶν προερχομένων ἐκ τῶν τάφων Βολιμιδίων καὶ Περιστεριᾶς.

Εἰς Ἀργοστόλιον διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἀγγείων τοῦ ἐκεῖ Μουσείου.

Ἡ θύρα εἰσόδου τοῦ τάφου 1 τῆς Περιστεριᾶς μετὰ τοῦ σιδηροῦ της
πλαισίου στηρίξεως.

α. Ὁψις τοῦ νέου περιβολοτοίχου τῆς Παρηγορητίσσης ἀπὸ ΒΔ.

β. Ἡ κλίμαξ εἰσόδου καὶ ὁ συναφῆς πλακόστρωτος δρόμος πρὸς τὸν ναόν.